

prof. dr hab. inż. Zenon Zamiar
Międzynarodowa Wyższa Szkoła
Logistyki i Transportu
we Wrocławiu

Wrocław, dnia 08.12.2025 r.

RECENZJA

rozprawy doktorskiej nt.:

MODEL NABORU NA STANOWISKA ATTACHÉ OBRONY W KONTEKŚCIE BEZPIECZEŃSTWA MILITARNEGO

autorstwa

mgr. Pawła JAŚKIEWICZA

przygotowanej pod kierunkiem naukowym promotorów:

plk. dr. hab. Bartosza KOZICKIEGO, prof. WAT
ppłk. dr. hab. Marcina GÓRNIKIEWICZA

Podstawa opracowania recenzji: Uchwała Rady Dyscypliny Naukowej „Nauki o Bezpieczeństwie” Wojskowej Akademii Technicznej im. Jarosława Dąbrowskiego nr 56/RDN NoB/2025 z dnia 29 października 2025 r.

1. KWESTIE OGÓLNE

Niezwykle dynamiczna sytuacja geopolityczna i dokonujące się zmiany w środowisku bezpieczeństwa, wpływają na coraz szersze zainteresowania badaniami dotyczącymi zapewnienia bezpieczeństwa - wartości ponadczasowej i najistotniejszej dla każdego obywatela.

W dobie znacznego wzrostu zagrożenia bezpieczeństwa pojawia się szereg nowych zagrożeń, których skutki trudno jeszcze niedawno było sobie wyobrazić np.: wojny, konflikty zbrojne, pandemia czy działania hybrydowe, a ich głównymi cechami jest dynamika, nieprzewidywalność, brak granic i barier terytorialnych oraz czasowych. Ponadto przyjmowane procedury diagnozowania wielu zjawisk i (lub) zdarzeń niekorzystnych dla ludzi, środowiska czy też infrastruktury, mają z reguły

039-

stosunkowo krótką żywotność ze względu na ich dynamikę. Takiego stanu rzeczy nie należy postrzegać w kategoriach mankamentu, a traktować jako asumpt do doskonalenia obowiązujących rozstrzygnięć, zarówno prawnych, organizacyjnych, jak i merytorycznych.

Przez wiele stuleci fundament bezpieczeństwa państwa (lub bezpieczeństwa grup państw) w dużej mierze opierał się na sile militarnej. Zasady potęgi i suwerenności stanowiły podstawę systemów obronnych państw. Położenie geograficzne, zasoby naturalne i poziomy zaawansowania technologicznego, były drugorzędne w stosunku do budowania potęgi militarnej. Jednak ten paradygmat zmienił się wraz z postępem cywilizacji. Niezależnie od postępu cywilizacyjnego i licznych transformacji zachodzących we współczesnym świecie znaczenie bezpieczeństwa militarnego pozostaje niezmiennie.

Twórca nowoczesnej teorii wojny Carl von Clausewitz widział politykę i bezpieczeństwo militarne jako nierozdzielnie związane ze sobą, uważając że działania militarne są wyrazem polityki, a skuteczne bezpieczeństwo narodowe wymaga harmonijnego powiązania strategii militarnej z celami politycznymi państwa. Jego teorie nadal mają kluczowe znaczenie dla analiz strategii i polityki bezpieczeństwa w dzisiejszym świecie.

Kluczowe jest zatem konstatacja, że czynniki militarne same w sobie nie obejmują całości problemu i nie mogą samodzielnie zagwarantować bezpieczeństwa militarnego, a współcześnie bezpieczeństwo militarne nie powinno być utożsamiane wyłącznie ze zdolnościami wojskowymi.

Chociaż Clausewitz nie zajmował się bezpośrednio teorią dyplomacji, jego koncepcje podkreślają, że dyplomacja i wojna są integralnymi elementami prowadzenia polityki międzynarodowej. Dyplomacja służy jako narzędzie zapobiegania konfliktom i osiągnięcia celów politycznych bez konieczności użycia siły, a wojna jest ostatecznym narzędziem realizacji tych celów, gdy inne środki zawiodą.

Dlatego wojskową służbę dyplomatyczną traktuje się jako mechanizmu kształtowania i realizacji polityki bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego Rzeczypospolitej Polskiej. Właśnie attaché obrony, czyli „dyplomaci w mundu-

rach”, pełniący służbę w ataszatach obrony przy przedstawicielstwach dyplomatycznych RP za granicą, realizują właściwą politykę zagraniczną państwa polskiego i resortu obrony narodowej w obszarze kwestii związanych z obronnością za pomocą stosowanych w ramach swoich zadań narzędzi.

Taki też punkt odniesienia przyjął p. mgr Paweł JAŚKIEWICZ zakładając, że skuteczność funkcjonowania Sił Zbrojnych RP, które są instytucją ustawowo zhierarchizowaną, jest naturalną konsekwencją rozwoju zawodowego, doświadczenia wojskowego i wiedzy personelu. Tym sam wysoko wykwalifikowane i należycie dobrane i zarządzane kadry attaché obrony, stają się punktem wyjścia dla koncepcji kompetentnego wykorzystywania dyplomacji wojskowej w aspekcie realizacji zadań związanych z zagwarantowaniem bezpieczeństwa militarnego Rzeczypospolitej Polskiej. Role i zadania attaché obrony należy więc uszczegóławiać w kontekście zagrożeń na płaszczyźnie narodowej i międzynarodowej. Nie tylko prowadzenie działań wojennych, lecz także rozszerzanie międzynarodowej współpracy obronnej i w konsekwencji planowanie, analizy oraz oceny działalności korpusu dyplomatycznego (attaché obrony) świadczą o profesjonalizmie zarządzanych kadr.

Te właśnie kwestie akcentuje Doktorant w procesie badawczym i przedstawionych rozważaniach w dysertacji uznając zasadnie, że „...wojskowa służba dyplomatyczna ... stwarza możliwość realnego zwiększenia zdolności militarnych państwa polskiego w kontekście zapewnienia bezpieczeństwa narodowego RP wobec zagrożeń zewnętrznych i stała się fundamentem strategii wzmocnienia potencjału odstraszania...” (rozdział 2.).

W pełni identyfikuję się z Doktorantem, że położenie geopolityczne Polski i jej sytuacja geostrategiczna w XXI w. stały się przesłanką, która implikuje koncepcyjne zmiany w procesie planowania naboru żołnierzy na stanowiska służbowe attaché obrony/ zastępców attaché obrony w Siłach Zbrojnych RP.

Trudno więc nie zgodzić się z tezą mgr. Jaśkiewicza, że proces naboru kandydatów do wojskowej służby dyplomatycznej wymaga zmiany podejścia do aspektu planowania i realizowania tej procedury stosownie do zmieniających się warunków krajowych i międzynarodowych.

W powyższym aspekcie Autor niniejszej dysertacji, podjął się trudnego zadania stawiając Sobie za cel próbę wskazania na podstawie przeprowadzonych badań nowego modelu procesu naboru na stanowiska attaché obrony, uznając potrzebę jego ciągłej oceny i doskonalenia.

Analizowana treść rozprawy jest niewątpliwie interesująca w swej jakościowej płaszczyźnie. Całość opisu procesu badawczego jest opracowana poprawnie, z ukierunkowaniem na jego prognostyczny charakter, co potwierdza umiejętności Autora w kwestiach właściwego kształtowania procedury poznawczej. To z kolei świadczy o dobrym przygotowaniu do pełnienia funkcji przypisywanych pracownikowi naukowemu i tym samym merytorycznej zasadności uzyskania pierwszego stopnia naukowego.

Wybrana metodyka badawcza zorientowana na analizę i ocenę procesów i procedur w aspekcie planowania naboru żołnierzy na stanowiska służbowe attaché obrony/ zastępców attaché obrony wobec współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa militarnego RP, wytyczyła kierunek przedmiotowy dysertacji czego wyrazem jest jej struktura. Rozprawa o objętości 272 stron składa się z pięciu rozdziałów, wstępu i zakończenia, aneksów, spisu bibliografii, spisów rysunków i tabel oraz słownika użytych w dysertacji terminów. Struktura podziału treści nie budzi zastrzeżeń.

Założenia badawcze poprzedzone opisem sytuacji problemowej, w obszernej formie zostały zawarte w rozdziale pierwszym. Pozostałe rozdziały – teoretyczne i badawcze – opisują przeprowadzone badania teoretyczne i empiryczne, ich analizę i ocenę, a przedstawione rozważania w poszczególnych częściach dysertacji kończą się logicznymi wnioskami oraz uogólnieniami.

Należy podkreślić, że podjęte przez Doktoranta badania oraz naukowe ujęcie podjętego problemu badawczego wnoszą pierwiastki nowatorskie do teorii nauk o bezpieczeństwie, a także wskazują potrzebę i kierunki dalszych badań.

2. OCENA ZAŁOŻEŃ BADAWCZYCH

Miejsce i rola wyspecjalizowanych segmentów wykonawczych polskiej wojskowej służby dyplomatycznej w procesie kształtowania polityki bezpieczeństwa

RP wydają się niezwykle istotne dla polskiej polityki bezpieczeństwa. Dlatego oceniając koncepcję rozprawy i założenia badawcze rozprawy zawarte w pierwszym rozdziale należy stwierdzić, że Doktorant dostrzegł złożoność podjętego problemu naukowego i zawarł w sposób syntetyczny oraz przekonujący istotne założenia metodologiczne. Jednakże moim zdaniem tytuł rozdziału **ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE** jest niefortunny, bowiem jego treści w części dotyczą metodologii i w części metodyki prowadzenia badań naukowych, dlatego adekwatnym byłby może tytuł **ZAŁOŻENIA BADAWCZE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ**.

Temat dysertacji, jej cel i problem badawczy są aktualne. Autor uzasadnił potrzebę podjęcia badań wskazując na „luki” poznawcze i metodyczne w realizowanym procesie naboru na stanowiska służbowe attaché obrony.

Zmierzając do rozwiązania problemu badawczego Doktorant przedstawił jasno i wystarczająco sytuację problemową, która stała się podstawą do realizacji procesu badawczego. Pozwoliło to wyodrębnić przedmiot badań, którym w prezentowanej rozprawie doktorskiej są możliwe kierunki doskonalenia procesu naboru na stanowiska służbowe attaché obrony, adekwatne do aktualnej i przyszłej dynamicznie rozwijającej się sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa państwa. Należy jednak zaznaczyć, że Doktorant nie określił jednoznacznie przebiegu (planu) procesu badawczego.

Realizując koncepcję rozprawy Doktorant sprecyzował główny problem badawczy zawarty w pytaniu (cyt.): „...w jaki sposób nowy model naboru oficerów na stanowiska służbowe attaché obrony w obliczu obecnych zagrożeń wpłynie na poprawę bezpieczeństwa militarnego Rzeczypospolitej Polskiej?...” oraz wygenerował cztery szczegółowe problemy badawcze, kompatybilne z głównym problemem.

Następnie sformułował cel badań (cyt.) „...opracowanie autorskiego modelu planowania naboru żołnierzy na stanowiska służbowe attaché obrony w Siłach Zbrojnych RP w obliczu zagrożeń bezpieczeństwa militarnego Polski w XXI wieku...”. Przedstawiono także cztery szczegółowe cele poznawcze i cel użytkowy.

Struktura celów i problemów badawczych, jest przemyślana i nie budzi zastrzeżeń, to wątpliwości budzi fakt zachowania kolejności metodologicznej, w któ-

rej zazwyczaj temat generuje cel pracy, cel pracy generuje problem badawczy, a odpowiedzią na problem badawczy jest hipoteza. W przedstawionej dysertacji problemy badawcze generują cele, dlatego proszę Doktoranta o ustosunkowanie się do tej kwestii i uzasadnienie przyjętej kolejności: problemy badawcze – cele.

Dla osiągnięcia celu rozprawy i rozwiązania problemu badawczego, Doktorant przyjął hipotezę badawczą w brzmieniu (cyt.): „...przypuszcza się, że autorski model planowania naboru na stanowiska służbowe attaché obrony w Siłach Zbrojnych RP wzmocni bezpieczeństwo militarne w obliczu współczesnych zagrożeń Polski...”. Hipoteza moim zdaniem jest niepełna, bowiem brakuje w niej stwierdzenia na czym ten Autorski model naboru ma polegać. W takim brzmieniu hipotezy, każdy wynik badań może być jej uzasadnieniem.

Pozytywnie należy ocenić to, że hipotezy szczegółowe kompatybilne z szczegółowymi problemami badawczymi.

Metody badawcze zarówno teoretyczne, jak i praktyczne zostały dobrane w sposób przemyślany, pozwalając na zbadanie problemu podjętego w dysertacji. Szkoda, że nie wyodrębniono etapów procesu badawczego z przywiązaniem do nich wykorzystywanych metod badawczych (pozytywny wyjątek stanowi badanie sondażowe).

Głównymi metodami empirycznymi były sondaż diagnostyczny zrealizowany technikami ankietowania z wykorzystaniem jako narzędzi dwóch arkuszy ankiet oraz modelowanie, w którym użyto techniki badawczej w postaci wielowymiarowej analizy porównawczej. Mankamentem jest brak szczegółowego opisu i uzasadnienia doboru próby badawczej.

Pisarskie opracowanie i udokumentowanie wyników badań zaświadcza o znacznym wysiłku Autora i dążeniu do poprawnego zweryfikowania przyjętych hipotezy głównej i hipotez szczegółowych. W ramach przeprowadzonych badań została dokonana ocena dotychczasowych rozwiązań, zarówno w odniesieniu do teorii, jak i praktyki podjętego problemu. Największą wartość, nie tylko naukową, mają rekomendacje i propozycje zmian oraz kierunki i płaszczyzny doskonalenia funkcjonowania procesu naboru kadr do wojskowej służby dyplomatycznej.

W mojej ocenie to największa wartość recenzowanej pracy doktorskiej.

Przedstawione badania i sposób ich interpretacji dowodzą o ciągłości procesu myślowego i badawczego. Doktorant właściwie opisał zasadnicze determinanty oraz zmienne zależne i niezależne.

Stwierdzam, że w kontekście rozwiązywanego problemu badawczego zastosowane metody, techniki oraz narzędzia badawcze były właściwe i rokowały końcowy sukces, tzn. osiągnięcie założonych celów. Doktorant w wystarczającym stopniu wykorzystał teoretyczne i praktyczne procedury wyjaśniania naukowego i przeprowadzenia badań właściwych. Wykazał potrzebę wykorzystania poszczególnych metod oraz spodziewane ich efekty dla wyników końcowych rozprawy. Przedstawiane wyniki badań w założonym zakresie na poszczególnych etapach procesu badawczego są wiarygodne i trudno z nimi polemizować.

Za poprawny uważam układ recenzowanej dysertacji, której struktura jest przejrzysta, a przeprowadzone wywody stanowią logicznie powiązaną całość. Ponadto pracę cechuje pragmatyzm naukowy, bowiem treści poszczególnych fragmentów są wzajemnie powiązane – następne wynikają z poprzednich, jako wynik nakreślonego sposobu przedstawiania poszczególnych kwestii i prezentacji uzyskanych wyników badań. W tym miejscu godnym podkreślenia jest fakt, że Doktorant formułuje jasne, a zarazem zwarte myśli, stąd wnioskowanie jest trafne i logiczne, choć czasem zbyt ogólnikowe.

Wielce interesujący jest rozdział piąty. Ten fragment pracy wraz z zakończeniem stanowią najistotniejszy zbiór rozważań i wniosków z badań, poprawnie zinterpretowanych przez Autora.

Reasumując ocenę procesu badawczego stwierdzam, że został on skonstruowany w miarę poprawnie, stosownie do przyjętych celów i przy uwzględnieniu zidentyfikowanych ograniczeń, zapewnił uzyskanie wiarygodnych wyników. Metodologicznie dysertacja jako pierwsza praca naukowa Doktoranta, prezentuje dobry poziom i trudno pomimo poczynionych dygresji i uwag, doszukać się w tym obszarze elementów, które mogłyby wpływać na jego obniżenie.

3. OCENA MERYTORYCZNA

Recenzowana rozprawa doktorska Pana mgr. Pawła Jaśkiewicza skupia się na wielowątkowym rozpatrzeniu ważnego problemu, który jest aktualny i tej pory nie znalazł odpowiedniego, kompleksowego odzwierciedlenia w badaniach i piśmiennictwie. Treść rozprawy mieści się w obszarze nauk o bezpieczeństwie, natomiast charakter badań sytuuje ją na pograniczu badań stosowanych i prognostycznych. Moim zdaniem rozprawa zawiera wiele wartościowych treści dla teorii, ale przede wszystkim dla praktyki po zaimplementowaniu propozycji Autora, zwłaszcza jeśli chodzi o kierunki i płaszczyzny doskonalenia funkcjonowania przedmiotowego procesu.

Zdaniem recenzenta przedstawiona rozprawa doktorska prezentuje dobry poziom merytoryczny. Wynika to bezsprzecznie ze swobodnego poruszania się Doktoranta w teorii i praktyce badanego obszaru i trudno polemizować z przedstawionymi treściami, uogólnieniami i wnioskami.

W rozdziale drugim, teoretycznym zatytułowanym *EWOLUCJA POLSKIEJ WOJSKOWEJ SŁUŻBY DYPLOMATYCZNEJ W KONTEKŚCIE BEZPIECZEŃSTWA MILITARNEGO*, Autor koncentruje się na teoretycznym ujęciu bezpieczeństwa, jego rodzajów, w tym głównie na bezpieczeństwie militarnym oraz historii i stanie obecnym polskiej wojskowej służby dyplomatycznej.

Przeprowadzone rozważania pozwoliły na uogólnienie (s.74.), że funkcjonowanie polskiej wojskowej służby dyplomatycznej dawały i dają możliwość realnego zwiększenia zdolności militarnych państwa polskiego w kontekście zapewnienia bezpieczeństwa narodowego RP.

Rozdział trzeci *AKTUALNY MODEL NABORU ŻOŁNIERZY ZAWODOWYCH NA STANOWISKA SŁUŻBOWE ATTACHÉ OBRONY*, przedstawia aktualny stan polskiej dyplomacji oraz analizę i ocenę procesu planowania naboru żołnierzy zawodowych do pełnienia służby w charakterze attaché obrony. Ocena ta implikuje według Autora konieczność opracowania i wdrożenia koncepcji doskonalenia modelu naboru żołnierzy zawodowych do pełnienia służby w ataszatach obrony przy przedstawicielstwach dyplomatycznych w Siłach Zbrojnych RP za granicą. Nad-

mienić jednak należy, że istotne dla rozwiązania problemu badawczego oceny, są „rozmyte” poprzez moim zdaniem brakiem charakterystyki respondentów i zamieszczenie w rozdziale treści, które niewiele wnoszą do prowadzonych analiz i ocen (m.in., np.: działania wojskowe NATO, działanie Rosji na Ukrainie, oceny partyjne polityki zagranicznej). Treści te nie są w sposób jednoznaczny powiązane z tytułowym procesem naboru żołnierzy do służby w strukturach dyplomatycznych. Natomiast brakuje wniosków jakie są mocne i słabe strony w badanym, obowiązującym aktualnie procesie.

Rozdział czwarty *POLSKA DYPLOMACJA OBRONNA NA TLE INNYCH PAŃSTW*, to charakterystyka funkcjonowania dyplomacji obronnej różnych państw w kluczowych sferach polityki bezpieczeństwa międzynarodowego, a nie modeli lub wzorców naboru do służby w dyplomacji wojskowej. We wnioskach podsumowujących Autor wskazuje cyt.”... potrzebę opracowania i wdrożenia skutecznego modelu planowania naboru na stanowiska służbowe w ataszatach obrony wobec stale pojawiających się wyzwań i zagrożeń militarnych...”.

W trakcie obrony proszę uzasadnić ten zapis, bowiem treści zagadnień 4.1. i 4.2. tego rozdziału nawiązują raczej do zagrożeń w charakteryzowanych krajach, sposobów prowadzenia dyplomacji, misji wojskowych, wydatków obronnych, dowództw bojowych itp., a nie do sposobów prowadzenia naboru do służby w dyplomacji i nie przedstawiają żadnych dobrych wzorców naboru stosowanych w rozpatrywanych państwach, które można by implementować w naszych warunkach.

Rozdział piąty pt.: *MODELOWANIE PROCESU NABORU NA STANOWISKA ATTACHÉ OBRONY*, jest zdaniem recenzenta najwartościowszym elementem dysertacji. Po przyjęciu założeń i ograniczeń Doktorant przeprowadził wielowymiarową analizę porównawczą obejmującą przedstawicieli polskiej wojskowej służby dyplomatycznej. Finalnym etapem było zbudowanie autorskiego modelu planowania naboru, który poddano analizie i ocenie. Przedstawiono także rekomendacje zmian oraz etapy implementacji nowego modelu do procesu planowania w Siłach Zbrojnych RP, opracowano też mechanizm aktualizacji modelu w ujęciu dynamicznym. Niedosytem w tym rozdziale jest brak określenia kryteriów jakie powinien

spełniać kandydat przed przystąpieniem do naboru do służby w dyplomacji wojskowej.

Po przestudiowaniu treści rozprawy wyrażam przekonanie, że praca spotka się z zainteresowaniem teoretyków, jak i praktyków, tj. osób i instytucji, które muszą i powinny doskonalić funkcjonujące rozwiązania oraz dostosowywać je do „nowych” i „starych” zagrożeń bezpieczeństwa. Zaprezentowane w rozprawie wyniki badań stanowią źródło wiedzy wzbogacające nauki o bezpieczeństwie. Wnioski zawarte w pracy powinny stanowić inspirację do dalszej penetracji naukowej tego niezwykle złożonego i ważnego problemu, a mając na uwadze warsztat badawczy i merytoryczny Doktoranta mam nadzieję, że recenzowana dysertacja jest początkiem Jego drogi naukowej.

Podsumowując ocenę części merytorycznej stwierdzam, że Autor przedstawił logicznie uporządkowany i interesujący zarazem materiał naukowy i teoretyczny. Jednocześnie proszę Doktoranta o odniesienie się i doprecyzowanie w czasie publicznej obrony następujących kwestii:

- jak doktorant rozumie istotę metodologii badań i jakie etapy (procesy) można w niej wyróżnić?;
- jakie etapy wyróżnia Doktorant w przedstawionych w dysertacji badaniach?;
- jakimi kryteriami kierował się Doktorant przy doborze próby badawczej i w jakim stopniu Jego zdaniem ta próba jest wiarygodna?;
- co jest niezbędne i konieczne do implementacji proponowanych kierunków i obszarów doskonalenia funkcjonowania procesu naboru żołnierzy do służby dyplomatycznej?

4. WNIOSKI KOŃCOWE

Biorąc pod uwagę przedstawione konstatacje i wnioski, recenzowaną dysertację oceniam pozytywnie. Uważam, że rozprawa doktorska skonstruowana jest poprawnie zarówno pod względem merytorycznym, jak i metodologicznym. Problem naukowy podjęty w rozprawie, interdyscyplinarny w swej naturze, wymagał szerszego ujęcia. Doktorant wykazał przekonująco potrzebę naukowego zbadania za-

wartej w dysertacji problematyki. Zastosowana procedura badań odpowiada charakterowi problemu naukowego, a uzyskane rezultaty badań zostały poprawnie ujęte w postaci zwartego opracowania naukowego.

Dysertacja jest rezultatem konsekwentnej działalności badawczej Autora, która doprowadziła do sformułowania naukowo uzasadnionych postulatów w kwestii konieczności modyfikacji i doskonalenia dotychczasowych rozwiązań. Należy uznać, że Doktorant osiągnął założony cel i zweryfikował przyjętą hipotezę badawczą.

5. KONKLUZJA

Stwierdzam, że przedstawiona do recenzji dysertacja spełnia wymogi rozprawy doktorskiej zawarte w *Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* z dnia 14.03. 2003r. oraz w *Ustawie z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw*, a także odpowiada warunkom określonym w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz.U.2024.1571 z póź. zm.) co sprawia, że może być przedmiotem publicznej obrony.

W związku z powyższym, wnioskuję do Rady Dyscypliny Naukowej Nauki o Bezpieczeństwie WAT o przyjęcie rozprawy doktorskiej oraz dopuszczenie do publicznej obrony i dyskusji nad jej treściami, a Doktorantowi — po pozytywnej publicznej obronie — nadania stopnia naukowego doktora.

